

Περιεχόμενα

Εισαγωγικό σημείωμα.....	9
Αντί προλόγου	13
Χάινριχ Μπελ: «Ο άλλος Γερμανός»	15
Ένα πουκάμισο από πράσινο μετάξι (1947)	33
Στα σύνορα (1948).....	39
Ο θεός μου ο Φρεντ (1951).....	43
Ο νάνος και η κούκλα (1951)	49
Ο γελωτοποιός (1952)	57
Δεν είμαι κομμουνιστής (1952).....	61
Η ζυγαριά των Μπάλεκς (1952)	65
Γνωριμίες (1952).....	77
Βήχας στο κοντσέρτο (1952)	85
Η αθάνατη Θεοδώρα(1953)	89
Η ομολογία ενός μπόγια (1953)	95
Στην χώρα των Ρούγιουκς (1953)	99
Εδώ είναι το Τίμπτεν! (1953)	105
Είχε ένα δένδρο ροδακινιάς στον κήπο του (1953)	111
Τα πόδια του αδελφού μου (1953)	115
Απρόβλεπτοι επισκέπτες (1954)	119
Ένα κιβώτιο για τον Κοπ (1956).....	127
Ο σιδηροδρομικός σταθμός του Τσίμπερν (1958).....	141
Εργογραφία	155

Οι 18 ιστορίες στο πρωτότυπο

11. *Ein Hemd aus grüner Seide*
12. *An der Grenze*
13. *Mein Onkel Fred*
14. *Der Zwerg und die Puppe*
15. *Der Lacher*
16. *Ich bin kein Kommunist*
17. *Die Waage der Balecks*
18. *Beziehungen*
19. *Husten im Konzert*
10. *Die unsterbliche Theodora*
11. *Bekenntnis eines Hundefängers*
12. *Im Lande der Rujuks*
13. *Hier ist Tibten*
14. *Ein Pfirsichbaum in seinem Garden stand*
15. *Meines Bruders Beine*
16. *Unberechenbare Gäste*
17. *Eine Kiste für Kop*
18. *Der Bahnhof von Zimpren*

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Χάινριχ Μπελ διαμόρφωσε καθοριστικά την εικόνα της πατρίδας του – της μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο τόσο ηθικά επιβαρυμένης χώρας – την οποία σχημάτισε η νέα γενιά εντός και εκτός της Γερμανίας. Ήταν ένας λαϊκός συγγραφέας, ο οποίος με την απλή και λιτή γλώσσα του βρήκε πρόσβαση στους ανθρώπους, που διαβάστηκε και ακούστηκε εντός και εκτός της πατρίδας του. Αυτή η επικοινωνία με τους ανθρώπους ήταν γι' αυτόν και το πιο σημαντικό.

Ό,τι είχε να πει όμως, δεν ήταν δημοφιλές. Η οξεία ειρωνεία του και η ηθική του ακεραιότητα τον ξεχώριζαν από τους πολλούς. Τον κατέταξαν στη λεγόμενη «λογοτεχνία της ώρας μηδέν», αν και δεν ανταποκρινόταν σε αυτό που πίστευε. Μίλησε και έγραψε ακριβώς πως δεν υπήρξε καμιά ώρα μηδέν. Η απελευθέρωση από τη ναζιστική δικτατορία, στα μάτια του, δεν σήμανε μια νέα αρχή για τη γερμανική κοινωνία. Το αντίθετο μάλιστα. Ο Μπελ έβλεπε πάρα πολλές συνέχειες σε παλιές νοοτροπίες. Με το να υπενθυμίζει το έγκλημα και την ενοχή αντιτάχτηκε στη λήθη, στη σκιά της οποίας εξακολουθούσε να ζει ο αυταρχισμός, η απανθρωπιά και ο συντηρητισμός της νεαρής δημοκρατίας. Από την εμπειρία του πολέμου και των εγκλημάτων των Ναζί κατέληξε στο συμπέρασμα “Ποτέ ξανά, ποτέ πια ξανά”. Έτσι ο συγγραφέας Χάινριχ Μπελ ήταν πάντα και πολιτικός ακτιβιστής. Εδώ συνίσταται η σπάνια ηθική του ακεραιότητα ως καλλιτέχνης, ως διαδηλωτής, ως διανοούμενος της δημόσιας ζωής.

Αναμίχθηκε ενεργά, λόγω και έργω, συμμετέχοντας ως και σε καθιστικούς αποκλεισμούς μπροστά σε αμερικανικά στρατόπεδα. Προερχόμενος από μια παράδοση του αριστερού, αντικληρικού καθολικισμού, που είναι χαρακτηριστικός στη περιοχή που έζησε, τη Ρηνανία, αντιστάθηκε στην παλινόρθωση του ακραίου συντηρητισμού και επέβαλε με την πολιτική του ο καγκελάριος της Δυτικής Γερμανίας Αντενάουερ. Με την ενεργή συμμετοχή στα κινήματα ενάντια στον επανεξοπλισμό και την εισδοχή της Δυτικής Γερμανίας στο ΝΑΤΟ, καθώς και αργότερα κατά του ατομικού εξοπλισμού της Γερμανίας, εξελίχθηκε στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '80 σε ηγετική προσωπικότητα του γερμανικού κινήματος ειρήνης.

Από τη δεκαετία του 1950 ο Χάινριχ Μπελ αρνιόταν να συμμεριστεί τη λογική του ψυχρού πολέμου, και τη διαίρεση της Ευρώπης σε Δυτικό και Ανατολικό στρατόπεδο. Ο ορίζοντάς του ήταν πάντα ολόκληρη η Ευρώπη. Το όραμά του αυτό, που έγινε πραγματικότητα με την πτώση του τείχους του Βερολίνου και την επανένωση των δύο Γερμανιών το 1989, δεν πρόλαβε να το ζήσει. Όσο ζούσε όμως, δεν έπαυε να εκφράζει ανοιχτά τις διαφωνίες του και να υπερασπίζεται τους αντιρρησίες, κυρίως αυτών που ζούσαν στις χώρες της σοβιετικής επιρροής. Για αυτή του τη στάση, χλευάστηκε, δέχτηκε επιθέσεις και συκοφαντίες, ιδιαίτερα από τον κίτρινο τύπο της πατρίδας του.

Και όμως με την επιμονή του και την σεμνότητά του κατάφερε να αγγίξει και να συγκινήσει τους ανθρώπους, σαν στρατευμένος συγγραφέας και ανταποκρινόμενος στις ηθικές απαιτήσεις της εποχής του.

Το ότι τιμήθηκε στην Ευρώπη ως εκπρόσωπος μιας καλύτερης, δημοκρατικής, οικολογικά υπεύθυνης Γερμανίας, ήταν η αιτία που τον εκτίμησαν και οι συμπατριώτες του οι Γερμανοί, αν και παρέ-

μεινε ανάμεσά τους πάντα ένας αντιρρησίας. Όταν το 1972 έλαβε το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας, εκτός από τους λογοτεχνικούς, την απόφαση βάραιναν αποφασιστικά και ηθικοί και πολιτικοί λόγοι. Η βράβευσή του ακολούθησε την απονομή του Νόμπελ Ειρήνης στον ομοσπονδιακό Καγκελάριο Βίλλυ Μπραντ το 1971. Ο Μπραντ και ο Μπελ εμφανίστηκαν μαζί στην ευρωπαϊκή κοινή γνώμη σαν μάρτυρες της ελπίδας για το τέλος του ψυχρού πολέμου, της χαλάρωσης της έντασης Δύσης-Ανατολής και της επανεισδοχής της Γερμανίας στον κύκλο των πολιτισμένων Εθνών σε μια ενωμένη στο μέλλον Ευρώπη. Αυτή η ελπίδα μέχρι σήμερα μόνο κατά ένα μέρος εκπληρώθηκε και τίθεται σε κίνδυνο με πόλεμους στα εξωτερικά της σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με διασπαστικές και ηγεμονικές τάσεις στο εσωτερικό της. Ο Χάινριχ Μπελ θα συνέχιζε να επιμένει στην εκπλήρωση αυτής της ιδέας.

Το 2017 γιορτάζουμε τα 100 χρόνια από την γέννησή του. Το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ είναι περήφανο που φέρει το όνομά του. Επέλεξε – ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τη δουλειά του στο εξωτερικό – τη ρήση του Μπελ: “Η παρέμβαση είναι η μοναδική δυνατότητα να παραμείνουμε ρεαλιστές”. Χαιρόμαστε που παρουσιάζουμε στις Ελληνίδες αναγνώστριες και στους Έλληνες αναγνώστες σε πρώτη μετάφραση από τον Ιωάννη Πήττα μία επιλογή από 18 σύντομες ιστορίες της πρώτης περιόδου του Χάινριχ Μπελ για να θυμηθούμε έτσι τον μεγάλο συγγραφέα και υψηλού ηθικού αναστήματος Ευρωπαίο πολίτη.

Σεπτέμβριος 2016

Όλγα Δρόσου
Διευθύντρια του Ιδρύματος
Χάινριχ Μπελ Ελλάδας

Αντί προλόγου

Την αποφασιστική ώθηση να καταπιαστώ με τη μετάφραση έργων του Χάινριχ Μπελ έδωσαν οι επίμονες παραινέσεις φίλων: “Αφού μας αφηγείσαι πάντα τόσο καλά σατιρικές ιστορίες του αγαπημένου σου συγγραφέα, γιατί δεν τις μεταφράζεις, ώστε να τις απολαύσουμε και εμείς σε όλες τους τις λεπτομέρειες;”

Το αποφάσισα λοιπόν να προχωρήσω στο εγχείρημα αυτό, αφού πήρα την διαβεβαίωση του Γερμανού φίλου Hans Erdlenbruch, ο οποίος τέλειωσε την καριέρα του ως μεταφραστής-διορθωτής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις Βρυξέλλες, πως θα με στήριζε σε κάθε είδους δυσκολία. Τον ευχαριστώ για την αμέριστη και ενθουσιώδη συνάμα συμπαράστασή του.

Για την ακάματη υποστήριξή τους και τις εύστοχες παρατηρήσεις τους ευχαριστώ επίσης τον φίλο μεταφραστή Δημήτρη Αναστασιάδη και το φιλόλογο Παναγιώτη Πίστα. Μαζί με αυτούς και τον φίλο ψυχίατρο Θάνο Διδασκάλου, ο οποίος διατηρεί μια υπαρκτή σχέση με την γλώσσα.

Διάλεξα λοιπόν κείμενα, που είναι άγνωστα στο ελληνικό κοινό, από το είδος, στο οποίο ο Μπελ είναι αξεπέραστος: κυρίως τις σύντομες σατιρικές ιστορίες.

Δεν λογάριασα κόπο και χρόνο. Κύριο μέλημα μου ήταν καταρχάς να ακολουθήσω τη ροή, το ρυθμό και τη μελωδικότητα της γλώσσας του συγγραφέα και να αποδώσω τις λεπτές αποχρώσεις της τέχνης του, αποκαλύπτοντας έτσι και τη βαθύτερη αλήθεια του, σεβόμενος πάντα τον τόπο, την εποχή, την κουλτούρα και την

ψυχολογική κατάσταση των ηρώων του. Με τη γλώσσα αυτή του συγγραφέα, που διάβαζα με θέρμη κατά το πρώτο μισό της δεκαετίας του '60 για την θεματολογία της αλλά και για την ευκολία της ανάγνωσής της, τότε, τα μισά καταλαβαίνοντας και τα υπόλοιπα εννοώντας, ήλθε η ώρα λοιπόν να αναμετρηθώ για τα καλά μαζί της, εμβαθύνοντας ταυτόχρονα και στην δική μας γλώσσα.

Σε ποió βαθμό τα κατάφερα, αυτό θα το κρίνουν οι αναγνώστες και αναγνώστριες.

Με την δουλειά μου αυτή θέλω να αποτίσω ένα φόρο τιμής στο συγγραφέα της συν-ανθρωπιάς Χάινριχ Μπελ, ενώ πλησιάζουν τα εκατό χρόνια από την γέννησή του.

Σεπτέμβριος 2016

Ιωάννης Πήττας